

Valgt blev: Fhv. landstingsmand *Hans Hansen*, Usserød, fhv. folketingsmand *Qvist Hansen*, Aalborg, folketingsmand *Damsgaard* og fhv. folketingsmand *Karl Olsen*, Viborg.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 4 medlemmer til udetillægsnævnet.
(Jfr. tidenden sp. 24).

Valg blev: *Alsing Andersen*, *Kolbjørn, Jensen-Brobj* og *Ole Bjørn Kraft*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til Rask-Ørsted Fondets bestyrelse (i stedet for *Svenning Rytter*).
(Jfr. tidenden sp. 24).

Valgt blev: *Gideon*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til tilsynsrådet vedrørende mødrehjælpsinstitutioner (i stedet for *Ellen Poulsen*).
(Jfr. tidenden sp. 24).

Valgt blev: *Vagn Bro*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til folketingets vareforsyningsudvalg (i stedet for *J. M. Pedersen*).
(Jfr. tidenden sp. 41).

Valgt blev: *Niels Andersen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om forlængelse af lov om bortsalg af visse brugte personmotorøretøjer.

(Første behandling findes i tidenden sp. 44).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling i under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om yderligere forlængelse af lov om bemyndigelse til opretholdelse af en dansk styrke i udlandet.

(Første behandling findes i tidenden sp. 46).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg stiller også her forslag om, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om bybefolkningens forsyning med mælk og fløde.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 3, fremsættelsen i tidenden sp. 28).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Edel Saunte: Dette lovforslag, der nu er til behandling for tredje gang her i tinget, har en lang historie bag sig. I slutningen af 1930'erne rejste der sig en diskussion om, hvorvidt mælkepriserne var rimelige, en diskussion, som man næsten kan sammenligne med den, der i de senere år har været ført om, hvorvidt afstanden mellem den pris, producenten opnåede, og den pris, forbrugeren skulle betale for grønsager, kød og mange andre landbrugsprodukter, var rimelig eller ej. Som en følge af denne diskussion nedsattes der i 1939 en kommission til at behandle spørgsmålet om muligheden af at gennemføre en ordning, der kunne mindske afstanden mellem producentprisen og forbrugerprisen. Denne kommission afgav i 1940 en enstemmig betænkning, en enstemmighed, der dog var af den særlige karakter, at 3 af kommissionens medlemmer dagen før betænkningens afgivelse nedlagde deres mandater, fordi de ikke ville afgive en særbetænkning og heller ikke ville underskrive betænkningen, således som den var formet.

Når der i 1940 blev gennemført en mælkelov i rigsdagen, var dette altså ikke et resultat af krigstilstanden, men et resultat af forhandlinger, som længe havde stået på, og ret dybtgående undersøgelser, som havde været foretaget i den kommission, der havde arbejdet med sagen i 1 år, inden mælkeloven af 1940 blev vedtaget. Denne mælkelov gælder den dag i dag, men spørgsmålet om dens afskaffelse blev rejst i 1948, da venstre her i folketinget fremsatte et forslag om afskaffelse af loven af 1940. Dette medførte en række forhandlinger og endvidere, at en ny mælkekommission blev nedsat, mælkekommissionen af 1949. Denne kommission beskæftigede sig med problemet mælk og handelen med mælk i 5 år, hvorefter vi fik et forslag forelagt her i folketinget, første gang i 1955-56, anden gang i 1956-57 og endelig nu igen i dette folketingsår. Alle forslagene har været så godt som enslydende og har i det store og hele været i overensstemmelse med kommissionens flertalsbetænkning. I denne anden mælkekommission opnåedes ikke enighed om indstillingen, betænkningen blev afgivet med én indstilling fra et flertal på 26 medlemmer og med en anden indstilling fra et mindretal på 9 medlemmer. Disse

9 medlemmer havde imidlertid ikke samme mening; der var 4 forskellige opfattelser inden for disse 9 medlemmer.

Jeg vil følgelig gerne fastslå, at loven af 1940 ikke var foranlediget af en panikstemning, men at den var resultatet af en velovervejet udvikling — en udvikling, som ganske vist blev afbrudt af krigen og derved fremskyndede et lovforslag — og at ideerne i lovforslaget i virkeligheden var de ideer, som lå til grund for betænkningen af 1940, nemlig ønsket om at opnå en rationalisering og centralisering af mælkehandelen, en bestræbelse for at komme væk fra de mange vildskud, man kendte fra årene omkring 1924 op til 1939, og et forsøg på at gennemføre en ordning, der kunne skaffe forbrugerne en bedre, en sundere og en billigere mælk.

Det lovforslag, som blev foreslået af kommissionen af 1949, bygger i virkeligheden stort set på de samme principper, nemlig ønsket om en centralisering af mælkehandelen, således som det hidtil havde været tilfældet, og om en prisnedsættelse specielt fremkaldt gennem en nedsættelse af omkostningerne fra det tidspunkt, producenterne afleverer mælken, og til det tidspunkt, forbrugerne får den.

Vi så i årene før den første mælkelov, at den fri konkurrence ikke var i stand til at tvinge priserne ned til et rimeligt leje, men vi så også, at den fri konkurrence ikke var i stand til at gennemføre en sådan kvalitet for mælken, at forbrugerne kunne være tjent med den. Jeg skal herom henvise til de i den første mælkekommissions betænkning nævnte undersøgelser, hvorved man omhyggeligt havde undersøgt mælkens kvalitet på forskellig vis, og jeg kan også henvise til de prisforhold, som herskede dengang.

Mælkeloven af 1940 nåede i stor udstrækning sit formål. Den nedbragte omkostningerne ved mælkens transport og distribution fra producent til forbruger til omkring 51 pct., altså omtrent til det halve. Man nåede en hygiejnisk standard, som var meget bedre end den, man havde i 1940. Det må erkendes, at den væsentlige del af denne hygiejniske standard er opnået gennem forbedrede forhold på produktionsstederne, men det er fra sagkyndig side i kommissionen af 1949 stærkt fremhævet, at

[Edel Saunte.]

den rationalisering, der har fundet sted ved formindskning af antallet af virksomheder, har gjort det muligt at skabe et kontrolsystem og at ofre kræfter på en forbedring af den hygiejniske standard på produktionsstederne.

Det lovforslag, vi nu behandler, har 2 gange været behandlet i udvalg, og vi har i disse udvalg meget nøje gennemdrøftet de forskellige problemer i forbindelse med de enkelte bestemmelser i lovforslaget, men i det store og hele må jeg dog sige, at vi i det væsentlige har beskæftiget os med de prismæssige forskelle mellem de byer, der ikke har gennemført en mælkeordning, og de byer, der har gennemført en mælkeordning, og vi har ligeledes beskæftiget os med omkostningerne for stormejerierne og for detailmejerierne.

Som et eksempel på, at der dog er en ikke uvæsentlig prisforskel mellem de forskellige byers priser, kan jeg nævne resultaterne af en undersøgelse af, hvor meget en by som Farum beregnede sig i mælke- og flødepriser i maj 1956 sammenlignet med de mælke- og flødepriser, som var gældende i Storkøbenhavn. Man måtte umiddelbart gå ud fra, at en lille by som Farum, der har meget kort transport fra produktionsstedet til forbrugerne og meget få transportvanskeligheder, skulle have lavere priser end København, men det er ingenlunde tilfældet. Jeg kan nævne, at f. eks. piskefløde afhentet i butik — jeg siger netop afhentet i butik for at undgå diskussionen om udbringningstillægget — i Farum kostede 4 kr. 72 øre, medens den i København kostede 4 kr. 60 øre. Fløde I kostede i Farum 2 kr. 97 øre, i København 2 kr. 85 øre. Sød mælk kostede i Farum 68 øre, medens den kostede 63 øre i København på det daværende tidspunkt. Mælk i løsmål kostede i Farum 65 øre og i København 58 øre. Skummetmælk kostede 32 øre i Farum mod 30 øre i København, og kærnemælk kostede 39 øre i Farum og 37 øre i København.

Dette er blot et eksempel på en af udvalgets mange undersøgelser vedrørende prisforholdene, og jeg vil gerne udtale ønsket om, at det udvalg, der nu skal nedsættes, vil være i stand til at tilendebringe arbej-

det med lovforslaget og gennemføre det i det store og hele, som det er fremsat.

Anker Lau: Det lovforslag, som vi i dag behandler, er jo en gammel kending. Hele sagen har, som det også blev sagt af den foregående ærede taler, været behandlet i en stor kommission, som lagde et meget betydeligt og langvarigt arbejde i den og afgav betænkning i 1955, og siden har lovforslag altså foreligget her i det høje ting to gange uden at nå frem til vedtagelse.

Det ærede medlem fru Edel Saunte fandt sig trods dette foranlediget til at gå lidt tilbage i tiden. Der er et par bemærkninger, som jeg her finder anledning til at gøre. Det ærede medlem hævder, at det faktum, at Danmark var besat på det tidspunkt, bemyndigelsesloven blev vedtaget, ikke havde noget som helst med mælkeloven at gøre. Dette er for så vidt rigtigt, som forberedelserne var foregået året forud, men det, jeg har hævdet, er, at den forholdsvis smertefri gang igennem det høje ting og gennem rigsdagen dengang var betinget af krigstilstanden; ellers var det aldrig sket på den måde. I øvrigt var der tale om en bemyndigelseslov. Den bemyndigelse, der dengang blev vedtaget, var jo en bemyndigelse til den højtærede minister til, at han kunne gøre næsten, hvad han ville, blot han kunne enes med de kommunale myndigheder derom; men det, der blev resultatet af det, mælkeordningerne rundt omkring, har aldrig været forelagt for det høje ting.

Baggrunden var jo en helt anden dengang; end den senere har været. Vi havde en landbrugskrise af et omfang, som vi forhåbentlig ikke får igen, selv om det kan se truende nok ud. Baggrunden var vanskelighederne ved at sælge landbrugets produkter, også mælk, og det er en baggrund, som ikke har været til stede i de mange år, ordningen har været behandlet her efter krigen.

Når det ærede medlem hævder, at den fri konkurrence ikke har kunnet trykke priserne, er det heller ikke rigtigt, for det, der var i vejen dengang, var netop, at den fri konkurrence trykkede prisen så meget, at de store mejerier havde vanskeligt ved at klare sig. Der var jo en sådan konkur-

[Anker Lau.]

rence rundt omkring, at man fra det ærede medlems partis side kaldte det kaos — det gør vi andre nu ikke, vi kalder det for en sund og fornuftig konkurrence på et område som dette.

Alt taget i betragtning er det ikke underligt, at det er gået med dette forslag, således som det er gået ved de behandlinger, der er gået forud. Sagen drejer sig nemlig i virkeligheden mindre om mælk end om de principper, som normalt skiller partierne i denne sal. Hidtil har stillingen her været den, at socialdemokratiet har været tilhænger af monopoler og har kæmpet meget for at få det gennemført og lovfæstet, medens de liberale partier, venstre, de konservative og retsforbundet, som følte sig forpligtet over for næringsfrihedens princip, stærkt har bekæmpet de fremsatte lovforslag. Det radikale venstre har som så ofte før forsøgt at bære kappen på begge skuldre. Dets presse går normalt voldsomt imod monopoler, og medens jeg sad på rådhuset, kunne dette parti udmærket samarbejde med mig; jeg havde et storartet samarbejde dengang med det ærede medlem hr. Lannung, som nu sidder i denne sal, et udmærket samarbejde om at bekæmpe disse monopoler, som man her havde indført, men når så det tidspunkt nærmede sig, da en afgørelse af principiel natur skulle træffes, ja, så var det svært at tage et sådant standpunkt; så talte man om, at vi andre brugte slagord om socialisering o. s. v. for at aflede opmærksomheden fra, hvad det virkelig var, der skete, og i kommissionen endte det med, at partiet solgte næringsfriheden, den fri og lige adgang til erhverv, ud fra en efter min mening ubegrundet tro på, at mælken blev billigere gennem monopoler. Noget bevis herfor er ikke ført og kan ikke føres.

Denne balance mellem partierne har bevirket, at det hidtil er lykkedes at forhindre den første lovfæstelse af en socialisering af et stykke dansk erhvervsliv. Men så fik vi trekantens, altså den nye høje regering, og mælkeloven kom til at høre til de emner, som blev fundet værdige til en plads i den dengang meget omtalte hemmelige protokol, som indeholdt det, de tre partier var blevet enige om at bygge deres samarbejde på. Da hemmeligheden blev

hævet af den højtærede statsminister i den korte sommersamling, fik en undrende offentlighed at vide, at nu havde også retsforbundet solgt næringsfriheden, vel ikke for en indbildt prisfordel — for en sådan har partiet jo ikke tænkt sig var til stede, det har tværtimod anvendt alle til rådighed stående talegaver for gang på gang at modbevise det — men formentlig af hensyn til udsigterne for en gennemførelse af grundskylden.

Den højtærede statsminister gav dengang tinget følgende oplysninger — med formandens tilladelse vil jeg gerne have lov til at citere fra Folketingstidende 1956-57, 2. samling, sp. 213 —:

„Hvad angår mælkeordningen, har forholdet jo været det, at retsforbundet har været imod denne ordning, og der er truffet en aftale, som er formuleret enkelt således: at mælkeordningen skal gennemføres. Retsforbundet vil affinde sig med vedtagelsen i folketinget.“

Det var statsministerens meddelelse i det høje ting, og hermed må sagens videre skæbne så formentlig være afgjort, for hvad enten retsforbundet stemmer for lovforslaget eller for skams skyld undlader at stemme, vil der være flertal for dets gennemførelse.

På baggrund af denne sags grundige og, tror jeg nok jeg tør sige, detaljerede behandling igennem de mange år såvel i det høje ting som i kommissionen er der for mig ikke nogen anledning til at gå i enkeltheder ved denne lejlighed angående lovforslaget og dets virkninger for forbrugere og erhverv. Mit parti har ikke ændret standpunkt, og jeg henviser til den udførlige mindretalsbetænkning, som jeg er medunderskriver af — den findes i kommissionsbetænkningen side 114-117 — samt til mine udtalelser ved tidligere behandlinger af tilsvarende lovforslag.

Retsforbundet og dets tidligere ordfører, det ærede medlem hr. Tholstrup, som foretrækker for tiden at studere mælkeordninger eller anden socialisme i San Marino, har hidtil været mere end enig med mig og mit parti i denne sag, og jeg vil ikke lægge skjul på, at den højtærede statsministers førnævnte udtalelse voldte mig personlig sorg. Mine liberale synspunkter har jo, indtil regeringsdannelsen i alt fald, ikke

[Anker Lau.]

ligget langt fra retsforbundets, og jeg har en gang imellem beundret den trygtløse idealisme, som retsforbundet nu og da i fortiden har givet udtryk for. Jeg beklager kun, at dette er fortid, thi det vil jo nok være vanskeligt i fremtiden at pudse idealismen op på de liberale områder. Tænk på alle de skønne, spildte kræfter, som det ærede medlem hr. Tholstrup har ofret på denne sags bekæmpelse. Tænk på de dage, ja, måneder, hvis man lægger det hele sammen, som det høje ting og mælkekommissionen har måttet lytte til hans utrættelige påvisninger af, at dette er socialisering, og at mælkeprisen er højere, end den ville være under fri konkurrence.

Det ærede medlem hr. Tholstrup talte dengang på sit partis vegne, og jeg var i princippet enig med ham. Jeg vil gerne med formandens tilladelse have lov at bringe nogle korte citater, hvori det ærede medlem hr. Tholstrup på sit partis vegne giver rammende udtryk for, hvad en gennemførelse af dette lovforslag vil betyde. Den første udtalelse står i Folketingstidende 1952-53, sp. 184.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at det ikke er nødvendigt at indhente samtykke til at citere Folketingstidende og lovforslag.

Anker Lau: Jeg beder undskylde. Men dér siger det ærede medlem:

„Mælkeмоноpolet er, bortset fra postvæsenet og statsbanerne, det første virkelige socialiseringsforsøg.“

Og på sp. 187 i Folketingstidende 1952-53 udtaler det ærede medlem, at det

... „må være klart for enhver, at der i befolkningen er modstand imod, at man her binder erhvervslivet og forsøger på socialisering. Der er ikke flertal herfor i landet, og man bør respektere det flertal, som ønsker et frit erhvervsliv.“

Jeg synes også, man i dag bør tænke på, at dette flertal jo sikkert er forøget siden dengang.

I mælkekommissionens betænkning fra 1955, sp. 118-119, findes følgende udtalelse af det ærede medlem hr. Tholstrup:

„Mælkeordningen har sin politiske baggrund, som går helt tilbage til Karl

Marx. ... Mælkeordningen blev pludselig til en politisk prøvesag for planøkonomiens tilhængere.“

I dag er den vist i højere grad en prøvesag for det ærede medlem hr. Tholstrups parti.

På sp. 431 i Folketingstidende 1956-57 erklærer det ærede medlem hr. Tholstrup sig enig med det ærede medlem hr. Poul Claussen og mig

„i den principielle betragtning, at når man knægter friheden, rører man ved noget, som er helligt.“

Endelig siger det ærede medlem hr. Tholstrup på sp. 4348 i Folketingstidende 1955-56:

„At ønsket om socialisering kommer i forgrunden, kan man vel ikke fortænke en renlivet socialist i, som tror, at dette er vejen til Paradiset.“

Og lidt længere nede:

„Når andre partier derimod kunne følge socialisterne her efter 1945, findes der kun én undskyldning, nemlig mangelfuld indsigt i de faktiske forhold og manglende evne til at tænke med et videre perspektiv.“

Jeg beklager som sagt, at det ærede medlem hr. Tholstrup ikke er til stede. Men da han talte som ordfører for sit parti, må den nye ærede ordfører formentlig kunne give en forklaring på den ændring af stillingen, som her i alt fald visse steder må have fundet sted. Perspektivet må jo i alt fald være forandret, for evnen til at tænke er der formentlig ikke noget i vejen med.

Denne ændring i opfattelse og perspektiv har naturligvis givet offentligheden et chok. Ingen kan undre sig over dette. Man havde ikke troet, at folkestyret efter et valg som det nys afholdte kunne give sig så grelle udslag, og det er vel et spørgsmål, om ikke folkestyret ude i befolkningen kan have lidt alvorlig skade derved.

Selv om det vel over for en flertalsregering, der oven i købet har protokolleret denne sag, er temmelig håbløst at gøre det, vil jeg dog til slut ganske kort trække hovedprincipperne for min og mit partis stilling op. Der er her tale om en socialisering af et erhverv uden nogen socialøkonomisk begrundelse i krigs- eller krisemæssige forhold. Når alt tages i betragtning, er der ikke ført bevis for, at mælkeprisen er lavere, end

[Anker Lau.]

den ville have været under frie forhold, hvor konkurrencen havde fået lov at udfolde sig.

Jeg vil med interesse følge det kommende udvalgs arbejde og forbeholde mig at stille spørgsmål, om der i den mellemliggende tid skulle være sket noget nyt. Vi må jo blandt andet også finde ud af de produktionskostninger og produktionspriser, som i dag gælder for de forskellige mejerier. Mælkens kvalitet og de sundhedsmæssige forhold kan opretholdes også under frie forhold. Efter min mening er den grundlovssikrede næringsfrihed krænket ved dette lovforslag, og det er vel et spørgsmål, om ikke vore juridiske autoriteter burde spørges herom. I fredstid, med vor sociallovgivning og pristalsregulering, kan almenvellet ikke angribes af den måde, hvorpå mælkehandelen foregår. Folkets frie adgang til næringsveje er grundlaget for hele den vestlige kultur og livsform, og det er derfor af afgørende betydning, at næringsfriheden værnes, så meget mere som denne sag er fremholdt som eksempel på, hvorledes der bør forstærkes.

Endelig skal jeg minde om, at hele det danske erhvervsliv i fuld enighed mellem alle hovedorganisationer har protesteret imod ophøjelsen af dette forslag til lov, og man har fremholdt de erhvervspolitiske konsekvenser, som kan blive følgen.

Jeg påkalder endnu en gang retsforbundet og måske især partiets ministre, påkalder deres forståelse for denne sags principielle betydning, så meget mere som der ikke foreligger nogen nødvendighed for at gennemføre lovforslaget. Bemyndigelsen fra 1940 har man kunnet bruge i 17 år, og så kan man vel fortsætte med at bruge den; så har man dog holdt muligheden åben for en kommende udvikling. Trods protokollen har retsforbundets højtærede ministre måske dog mulighed for at standse dette lovforslag, og jeg må tilstå, jeg har det syn på sagen, at hvis dette lovforslag gennemføres med retsforbundets direkte eller indirekte støtte, så kan man med rette tale om et forræderi mod næringsfriheden og mod retsforbundets egne tidligere synspunkter, og det vil kunne stå som et symbol på retsforbundets svigten over for frihedens politik.

Poul Claussen: Dette forslags forhistorie bevirker, at de bemærkninger, jeg har at gøre til det, ikke er så forfærdelig mange.

Den første skal imidlertid være den, at mit parti ikke siden sidst har ændret sit syn på den lovgivning, det her drejer sig om. Loven af 1940 var en rammelov; det var en krigslov, kan man kalde den, en hastelov præget af de dengang foreliggende ganske særlige forhold. Det er min opfattelse, at de forbedringer, der siden da er sket vedrørende både behandlingen og forhandlingen af mælk og dermed beslægtede produkter, kun i mindre grad skyldes lovens tilstedeværelse, men at de i første række er begrundet ved en bedre og mere indgående forståelse af hygiejnens betydning i alle led af arbejdet med de her omhandlede, følsomme produkter. Mit parti er derfor af den opfattelse, at handel med mælk, og hvad dertil hører, meget vel kan finde sted ad baner, der giver forbrugerne konkurrencens fordele uden at nedsætte produkternes kvalitet og uden at gøre handelen med dem afhængig af ordninger og restriktioner som dem, der findes i det foreliggende forslag, og som nu ved dette foreslås videreført på ubestemt tid.

Man har i forbindelse med disse ordninger henvist til, at der siden 1940 har fundet en relativ billiggørelse af mælken og mælkeprodukter sted over for forbrugerne. Jeg er ikke overbevist om rigtigheden af denne betragtning og finder nogen støtte for denne min antagelse deri, at de oplysninger, der stilledes til det forrige folketingsudvalgs rådighed, da vi i sin tid beskæftigede os med denne sag, med få undtagelser viste, at detaljprisen på mælk i provinsbyerne varierede meget lidt, hvad enten byerne havde indført en mælkeordning eller ej.

Hvad forholdene i det storkøbenhavnske område angår, lider de efter min mening ganske givet under vægten af 17 års gyldighed af den eksisterende mælkelov. Der blev dengang efter indskrænkningen af engrosmejeriernes antal fastlagt en fordeling af salget, således at de 3 store mælkeforsyninger overtog hver 24 pct. — tilsammen 72 pct. — af handelen, medens resten deltes mellem de øvrige mejerier. Da denne ordning ikke er ændret siden, vil det sige, at med udflytningen af befolkningen

[Poul Claussen.]

fra det indre storkøbenhavnske område og til det ydre opstår der et ganske mærkeligt forhold med hensyn til de distrikter, som de enkelte, navnlig de store mejerier har at betjene. Et mærkeligt forhold må det jo nemlig siges at være, at på grund af denne restriktive fastlæggelse af den mængde, som hvert enkelt må sælge, kører et af de københavnske mejerier praktisk talt helt ud til Furesøen, medens de mellemliggende mejeriers distrikter ligger i helt andre retninger.

I det foreliggende forslag er det tre gange kommet til udtryk, at hensigten med lovforslaget er at sikre bybefolkningen en forsyning med mælk og fløde til den billigst mulige pris. Det er en bemærkning, som den nuværende højtærede handelsminister i modsætning til sin forgænger har fundet det nødvendigt at indsætte, og jeg forstår, ministeren trænger til at give en sådan hensigt udtryk. Men jeg må med det samme tilføje, at ihvorvel jeg erkender, at dette formål er kønt i sig selv og også deles af mit parti, må vi udtrykke vor store skepsis over for, om forslaget nu også er egnet til at opfylde dette formål. Man vil forstå, at denne skepsis må forhindre os i at tilsiige vor medvirken til at lade forslaget nyde fremme.

Den foregående ærede taler beskæftigede sig ret meget med retsforbundets hidtidige stilling til denne sag. Det kan naturligvis ikke være en ting, som er os ligegyldig, men vi har jo fået at vide, at der fra partiets side er givet afkald på at gennemføre dets principielle ideer på dette område inden for det regeringsfællesskab, man er indgået på. Det ærede medlem hr. Anker Lau udtalte sin sorg derover, og det kan der måske nok være grund til, set fra et vist standpunkt. På den anden side, når man pantsætter et standpunkt, der er kommet til udtryk på den måde, som det ærede medlem hr. Tholstrup gav udtryk derfor, kan man ikke frigøre sig for den tanke, at det måske kun har tilsigtet en maskering, der har væ-

ret udtænkt som et middel til udvortes brug.

Aage Fogh: Det foreliggende forslag har gennemgået en meget grundig forudbehandling, så der er i og for sig ikke anledning til at spilde megen tid derpå; alle tingets medlemmer har mulighed for at sætte sig ind i alle enkeltheder.

Det ærede medlem hr. Anker Lau holdt stærkt på principperne. Jeg har også principper, men jeg er ikke fanatisk, og hvis det derfor viser sig, at nogle af disse principper ikke passer til de vilkår, vi arbejder under i dag i det praktiske liv, så retter jeg mig efter det praktiske livs krav.

Gennem 20-30 år har der stået megen diskussion om mælkehandelen. Jeg husker, at der på de sjællandske landboorganisationers møder i 1930'erne blev holdt stærke taler imod den urimelighed, at man selv ude i små provinsbyer kunne se 5-6 mælkevogne køre bag efter hinanden og sælge den samme vare. Ved mælkeordningen har man gennem systematisering prøvet at gøre vejen kortere fra producenten til forbrugeren, og det er jo producenten og forbrugeren, der har de store interesser i problemet. Det er ganske interessant, at her i det høje ting — i de to partier til højre i salen — vil man dels finde det ærede medlem fru Erna Sørensen, medlem af det konservative folkeparti, der i kommissionen stemte for mælkeordningen, fordi fruén sad som repræsentant for forbrugerne, dels det ærede medlem Jens Chr. Christensen fra Ålborg, medlem af partiet venstre, der her i tinget ved forrige behandling udtalte sig for en gennemførelse af mælkeordningen, fordi han er producent. De to partier, hvis ordførere nu har udtalt sig imod ordningen, har altså medlemmer her i salen, der, fordi de repræsenterer enten forbrugere eller producenter, kan se det fornuftige i den ordning, der er gennemført.

Der er efter mit skøn ingen tvivl om, at vi har fået bedre mælk og billigere mælk; og at det er sådan, er ganske naturligt. Jeg

[Aage Fogh.]

behøver bare at nævne et lille uddrag af den foreliggende kommissions betænkning, der siger, at i to byer som Ålborg og Haderslev, altså to provinsbyerovre i Jylland, havde man før mælkeordningen 364 udsalg eller vogne, der handlede med mælk. Efter rationaliseringen har man 119, d. v. s. at to tredjedele af udsalgene er sparet. Nu er der vist ingen, som har lidt forstand på tingene, der er i tvivl om, hvad det betyder i retning af, at der kan præsteres en mere ensartet vare, og der er heller ingen, der er i tvivl om, hvad det betyder med hensyn til besparelser. Da jeg er tilhænger af rationalisering alle vegne, stemmer jeg med glæde for det foreliggende lovforslag. Det er i og for sig helt rigtigt, at det er i strid med mine principper, men da jeg ikke er fanatisk, vælger jeg det standpunkt, der er fornuftigt, og anbefaler, at man stemmer for det foreliggende lovforslag.

Gudrun Bjørner: Man forstår erhvervsfolks stærke reaktion mod denne lov, når man tænker på flertalsindstillingen i betænkningen fra mælkekommissionen af 1949, som jo også dette lovforslag bygger på. Det hedder f. eks. her — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Hvis man ophævede mælkeordningen for at opnå den frie konkurrences fordele, ville man herved ikke skabe en konkurrence, som kunne give sig udslag i lavere priser, men tværtimod skabe forøget tilgang til en branche, som i forvejen har tilstrækkelig kapacitet til at dække forbrugernes behov. Man ville herved opnå et spild af produktionsmidler.“

En sådan argumentation er efter vor mening farlig, for hvis man godkendte den på dette område, ville den jo kunne udvides til mange andre områder, så lovgivningen med akkurat samme motivering kunne begrænse erhvervslivets frihed på en række felter. Retsforbundet anerkender ikke dette arguments rigtighed, og vi anser dette indgreb i erhvervslivets frihed for unødvendigt. Vi er da også meget imod, at man vil gøre ordningen obligatorisk.

Mælkeordningen har åbenbart været en søvnapude for de koncessionerede mejerier i Storkøbenhavn. Tænk f. eks. på, at mejerilandet Danmark vist efterhånden er det

eneste land, hvor man f. eks. i storbyerne endnu ikke kan købe mælk i papemballage. I det hele taget vil nye mælkeprodukter kunne få meget store vanskeligheder ved at blive anerkendt, hvis vi vedtager det foreliggende lovforslag. Jeg minder blot om alle de hindringer, man lagde i vejen for Det Danske Mælkekompagni, da det sendte chokolademælken på markedet. Der må være mulighed for et frit og frisk initiativ.

Nu går forslaget i udvalg, og jeg håber, at man dér vil finde ud af, at de paragraffer i lovforslaget, som vedrører det sundhedsmæssige, hører hjemme i sundhedsvedtægterne, og at de andre paragraffer kan undværes.

§ 3 er efter min mening ligefrem farlig. Hvis en kommunalbestyrelse kan blive enig med handelsministeren derom, kan man vedtage indførselsforbud for f. eks. flødeis fra områder uden for det pågældende mælkeordningsområde. Denne paragraf giver mulighed for en lokal protektionisme, som det danske samfund ellers heldigvis har forladt. Ja, den er endnu mindre liberal end de konservatives protektionisme udadtil, måske dog knap så farlig.

§ 3 omfatter desuden varer, som ikke medregnes, når de koncessionerede mejerier skal gøre rede for deres fortjeneste. En begrænsning af konkurrencen på dette område kan altså meget nemt føre til højere priser på disse varer, således at der i hvert fald her skabes et virkeligt monopol, ikke blot en koncession.

I øvrigt vil jeg tillade mig at henvise til det ærede medlem hr. Tholstrups udførlige gennemgang i betænkningen og i taler her, ja, jeg kunne næsten også nøjes med at henvise til det ærede medlem hr. Anker Laus mange citater fra det ærede medlem hr. Tholstrups redegørelser.

Retsforbundet kan ikke anbefale lovforslaget, som det her foreligger.

Petra Petersen: Som nævnt af flere af de ærede ordførere er dette lovforslag ikke nyt her i tinget, og jeg finder ingen grund til at gentage, hvad jeg tidligere har sagt derom. Vi går ind for lovforslaget og giver det vor støtte.

Der er en ting, som forbrugerne af mælk altid undrer sig over, nemlig den store forskel på produktionspris og forbrugerpris.

[Petra Petersen.]

Jeg er indforstået med, at mælkeordningen har bragt en ny balance i tingene, men det fremgår af Danmarks mejeristatistik for sidste år, at produktionsprisen var 39,64 øre pr. kg, og at forbrugerprisen gennemsnitlig lå mellem 71,4 og 72 øre pr. kg. Det forbavser såvel producenterne som forbrugerne, og de spørger, hvad årsagen er til den store forskel.

Jeg har rejst spørgsmålet før og rejser det igen nu, da vi har fået en ny handelsminister, der, hvad der er nyt, i lovforslagets bemærkninger henstiller til kommunalbestyrelserne at søge at opnå de lavest mulige mælkepriser. Jeg tror, det kan blive svært at finde anden årsag til det stadigt dalende mælkeforbrug end den, at prisen på mælk er for høj, og så selvfølgelig at forsørgerbyrden er så stor, at vore familier med børn stadig får en lavere levestandard; det hører nu engang sammen.

Jeg vil gerne bede den højtærede minister se lidt på det spørgsmål, jeg her har rejst, om den store forskel, der stadig er mellem produktionspris og forbrugerpris.

Et spørgsmål, jeg også har rejst over for den forrige handelsminister, er, om der ikke er mulighed for at få gennemført en prisudligning, så vi får ensartede priser over hele landet. Jeg tror, det ville være en meget stor fordel.

Jeg kan slutte med at anbefale lovforslaget.

Landbrugsministeren (Skytte): Da handelsministeren er bukket under for influenza, skal jeg på hans vegne fremsætte et par bemærkninger.

Jeg vil begynde med at sige tak til de ordførere, der har tiltrådt lovforslaget. Jeg havde gerne set, at denne tak havde kunnet omfatte flere, end jeg nu er i stand til at bringe den.

Det er nu tredje gang, vi behandler lovforslaget, og det er ganske naturligt, at de synspunkter, partiernes ordførere fremsætter, ligger helt på linje med, hvad der tidligere er fremført; det gælder dem alle sammen. Spørgsmålet er gennemdrøftet to gange her i salen, og jeg kan henvise til den debat, der fandt sted disse to gange, og som indeholdt svar på det meste af det, der her er fremført.

Det ærede medlem hr. Poul Claussen nævnte lovforslagets formål, som nu er udtrykkeligt formuleret i lovforslaget, nemlig at sikre bybefolkningens forsyning med mælk og fløde til de lavest mulige priser. Der er udtalt tvivl om, at dette formål kan opfyldes, men jeg tror ikke, der er grund til at tvivle herom. Det er min opfattelse, at det kan ske; man kan blot se på, hvordan virkningen hidtil har været af den gældende ordning, som netop har betydet, at mælk og fløde er blevet billigere, end det ville have været uden ordningen. Jeg indrømmer, at det altid er svært at føre et sådant bevis, for man ved ikke, hvordan det ville have været, hvis ordningen ikke var blevet indført. I den kommission, der har været nedsat, var der imidlertid rig lejlighed for ordningens modstandere til at indhente alle oplysninger og bruge alle argumenter; alligevel viste det sig, at et meget stort flertal af kommissionens medlemmer, nemlig 26 af 36, gik ind for mælkeordningen netop med den begrundelse, jeg her har fremført, og blandt dem, der gik ind for den, var alle forbrugerrepræsentanterne. Det er værd at lægge mærke til, at repræsentanterne for disse forbrugere, som ordningen er tænkt at skulle gavne, deriblandt også det ærede medlem fru Erna Sørensen, gik ind for ordningen.

Det er fremhævet, at når man har gennemført mælkeordninger rundt om i landets købstæder, har man ikke på forhånd skelet til det politiske; ordningen er gennemført i byråd med varierende politisk sammensætning, og når det er sket, må det være, fordi man fandt det fordelagtigt og rigtigt at gøre det. Jeg har ligesom det ærede medlem hr. Aage Fogh lagt mærke til, at et medlem af det ærede medlem hr. Anker Laus parti, det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen, i fjor under debatten her meget varmt gik ind for en fortsættelse af ordningen. Jeg kunne i og for sig over for det ærede medlem hr. Anker Lau blot bede ham lægge mærke til hans egen partifælles meget gode argumenter for ordningens fortsættelse.

Jeg synes i det hele taget, at det ærede medlem hr. Anker Lau — i hvert fald til sidst i sine principielle betragtninger — kom op i et leje, hvor denne sag ikke hører

[Landbrugsministeren.]

hjemme. Jeg mener ikke, det er rigtigt at stille det så stærkt op, og jeg skal ikke blande andre sager ind i dette, men det ville unægtelig interessere mig, når næringslovskommissionen engang har afsluttet sit arbejde, at se, om den frihed, som det ærede medlem hr. Anker Lau her forlanger, dér ønskes knæsat til 100 pct. Men det bliver der vel lejlighed til — ikke så meget for mig som for handelsministeren — til den tid at drøfte med det ærede medlem.

Nu går sagen på ny i udvalg, hvor der kan blive rig lejlighed til for alle, der har betænkeligheder ved lovforlaget, at møde med de argumenter, der taler mod gennemførelsen af den ordning, som man altså ikke synes om. Det vil så vise sig, om de argumenter, der fremføres, er stærke og holdbare nok, hvad jeg på forhånd tvivler om. Det er i hvert fald mit håb, at det i det udvalgsarbejde, der forestår, må lykkes at finde frem til et sådant grundlag, at vi i dette folketingsår kan få ophøjet det nu foreliggende forslag til lov.

Edel Saunte: Det ærede medlem hr. Anker Lau sagde, hvad rigtigt var, at loven af 1940 var en bemyndigelseslov, og at de bekendtgørelser, som udfyldte denne bemyndigelse, ikke var forelagt det høje ting. Jeg går imidlertid ud fra, at de har været forelagt såvel det konservative folkeparti som venstre, for af de 4 bekendtgørelser, der har udbygget loven, er den, der blev udsendt i 1940, udarbejdet af daværende minister Christmas Møller, den, der blev udsendt i 1942, var udarbejdet af daværende handelsminister Halfdan Hendriksen, og den, der blev udsendt den 6. februar 1946, var udarbejdet af daværende minister Villemoes, som senere på året omarbejdede denne bekendtgørelse. Jeg synes, det ville være meget tragisk at tænke sig, at en sådan udbygning af en bemyndigelseslov skulle være sket, uden at de pågældende ministres egne partier havde nogen som helst anelse om, endsiige godkendt, hvad de pågældende ministre foretog sig. Jeg tror, det må siges i nogen grad at være i strid med almindelig parlamentarisk praksis, hvis det var tilfældet.

Videre blev det fremført, at der i lovforlaget var en socialistisk, en egentlig

marxistisk tendens. Jeg tror nu, der ganske simpelt er en praktisk tendens til at skaffe bedre forhold på dette område. For dette taler også, at 46 byer — vi ser bort fra Storkøbenhavn — med tilsammen over 1 million indbyggere har indført en mælkeordning. Der er 23 byer, som kun har et eller to stormejerier og derfor ikke har nogen interesse i at indføre en mælkeordning, og kun 14 byer havde i 1955 ikke gennemført en mælkeordning. Nogle af disse 14 byer har imidlertid siden indført en mælkeordning. Når byer med forskelligt politisk flertal har gennemført mælkeordninger, tror jeg ikke, det er sket ud fra den overbevisning, at de repræsenterer en marxistisk eller socialistisk socialiserings-tendens; det er udtryk for, at de føler sig som forbrugerrepræsentanter og mener, at forbrugernes interesse varetages på den måde.

Der har været talt meget om forbrugerrepræsentanter i debatten i dag. Alle medlemmer i denne sal burde være forbrugerrepræsentanter, men jeg er ked at at konstatere, at dette ikke synes at være tilfældet, og at en del af medlemmerne føler sig mere som repræsentanter for snævre handelsinteresser end for forbrugerinteresser.

Anker Lau: Jeg vil fortsætte, hvor den sidste taler slap, nemlig med forbrugerinteresserne. Jeg tror, vi alle føler os som forbrugernes talsmænd lige så vel som erhvervenes talsmænd. Vi må finde en sund balance i tingene i overensstemmelse med de principper, vi hver for sig dyrker i samfundslivet i almindelighed. Det er det, vi ønsker, og det er det, vi har gjort. Jeg føler mig fuldstændig overbevist om at have varetaget forbrugernes interesser ved at holde på den fri konkurrence. Det plejer da vist også at være noget, som det radikale parti en gang imellem siger. Her er der en lejlighed til at gøre det. Man skulle måske overveje, om det ikke skulle prøves i dette tilfælde, men det lader ikke til at være i særlig høj kurs under det nuværende samarbejde.

Den højtærede minister var inde på min stilling til næringslovskommissionens arbejde. Jeg forstår, hvad han sigter til, det er jeg ganske klar over, men jeg har nu

[Anker Lau.]

den opfattelse, at det er befolkningen, det er den jævne mand, der skal have friheden og praktisk mulighed for at bruge den; det er ikke fortrinsvis millionærerne, der kan leje ethvert gadehjørne her i landet, der skal have friheden, eller organisationer eller andre, det er befolkningen, der har brug for den og skal have praktisk anvendelse for den. Det er folkets frihed, jeg kæmper for. (*Munterhed*). Ja, ja, jeg var lige ved at sige noget, men jeg tror ikke, det var helt parlamentarisk.

Det ærede medlem hr. Aage Fogh kom med den gammelkendte sandhed, at han nok er liberalist, men ikke fanatisk. Det er sådan noget, man tit hører, når en eller anden kommer i konflikt med sine principper, og det er åbenbart det ærede medlem hr. Aage Fogh kommet i denne sag. Man kan nok så meget tale om interesser, men det nytter alt sammen ikke noget, hvis disse interesser kommer i konflikt med principperne. At dette vil ende i socialisering, kan ingen være i tvivl om, heller ikke det ærede medlem hr. Aage Fogh. Hvad hjælper det så, man har principper?

Nej, det er her, der skal handles. Det er helt forkert at påstå, at denne sag er bragt op i et for højt plan af mig. Den er deroppe, det er simpelt hen et principspørgsmål, om man vil påbegynde socialiseringen af det danske erhvervsliv, eller man ikke vil det. Det er ganske simpelt sådan, at her er man gået et skridt i retning af socialisering, og jeg forstår, at man trods det ærede medlem frk. Gudrun Bjørners udtalelser her i dag vil have dette lovforslag vedtaget.

Det ærede medlem frk. Gudrun Bjørners udtalelser glædede mig naturligvis til en vis grad. Jeg nærer ikke tvivl om, at det var det ærede medlems personlige mening, jeg kan blot ikke rigtig se, hvorledes man vil bringe de udtalelser, der går ud på tilslutning ikke alene til det ærede medlem hr. Tholstrups, men også til mine standpunkter, i overensstemmelse med den protokol, der er udfærdiget mellem de tre regeringspartier; for i den protokol siges det ganske klart, at der er truffet en aftale, som enkelt er formuleret således, at mælkeordningen skal gennemføres, retsforbundet

vil affinde sig med vedtagelsen i folketinget. Jeg ved ikke, om der er strid mellem gruppen og dens ministre. Det kan jo være, og det er der noget der tyder på. Men det var rart at vide, om det ærede medlem frk. Gudrun Bjørner i denne sag udtaler sig på hele sin gruppes, også på ministrenes vegne. Så er der noget, der tyder på, at man ikke skal lægge så megen vægt på den aftale, der er truffet mellem de tre partier. Jeg synes, at det ærede medlem frk. Gudrun Bjørner skylder os en forklaring på, om hun taler på hele sit partis vegne, og om det ærede medlem frk. Gudrun Bjørner stiller sit parti bag ved det protokollat, som den højtærede statsminister har læst op for denne sal. Det forekommer mig, at det er vigtigt af hensyn til offentlighedens bedømmelse af vor stilling herinde, at det bliver helt klart. Vi har jo en af de højtærede ministre her i salen. Det ville være interessant at høre, om det er meningen, at det skal gå med mælkeloven, som det gik med fiskerilovene forleden dag.

Jeg skal ikke yderligere komme ind på de mange morsomme ting, der i og for sig kunne siges i denne forbindelse, men jeg må tilstå, at jeg venter, at der bringes overensstemmelse mellem partiets stilling og den aftale, som er truffet inden for regeringen.

Poul Claussen: Det ærede medlem fru Edel Saunte raillerede over, at denne lov og bekendtgørelserne, der slutter sig til loven af 1940, blev udfærdiget af konservative ministre, og over, at de fik den form, de fik. Hertil vil jeg sige, at hvad konservative ministre i 1940 og 1942 i den da foreliggende situation, i det kaos, der var i mælkeforsyningen, fandt på at foretage for at regulere, ikke har meget at gøre med forholdene i 1957, efter at loven har virket i 17 år; i alt fald behøver det ikke at have noget med det at gøre.

(Kort bemærkning).

Aage Fogh: Jeg skal ikke blande mig i striden om, hvad der står i protokollen, men kun gøre opmærksom på, at for vort vedkommende ligger det således, at det radikale venstres stilling til det foreliggende problem er ganske den samme i år, som den var i fjor. Der er ingen ændringer sket;

[Aage Fogh.]

Det ærede medlem hr. Anker Lau gav udtryk for, at der, hvis vi ikke gennemfører denne lov, vil være fuld frihed på dette område. Det tror jeg ingenlunde er rigtigt. Jeg tror, at jeg kan garantere absolut sikkert for, at hvis denne lov ikke bliver gennemført, vil de danske mejerier vide at gennemføre en mælkeordning i København, på samme måde som landbruget har gjort det i Stockholm og Oslo. Den frihed, det ærede medlem drømmer om, tror jeg ikke man på nogen måde kan vente gennemført i vore købstæder i fremtiden, fordi vore mejerier vil træffe en ordning, hvis ikke vi gør det her.

(Kort bemærkning).

Edel Saunte: Jeg konstaterer med glæde, at det ærede medlem hr. Poul Claussen anerkender, at der var kaos, og at det derfor var nødvendigt at lave en mælkeordning. Jeg kunne godt lide at vide, hvordan han havde tænkt sig muligheden af, at der skulle blive orden og system i tingene, når man ophæver den lov, som bragte os ud af dette kaos. Jeg kan forsikre ham om, at vi kom ud i det samme kaos igen.

(Kort bemærkning).

Poul Claussen: Det forekommer mig, at det ærede medlems forsikringer om, at vi vil komme ud i et nyt kaos, er en meget billig vare. Der er ingen tvivl om, at tredivernes landbrugs Krise og de deraf flydende uordnede forhold for landbrugerne og derefter besættelsen i høj grad gjorde, at denne sag trængte til at komme ind i faste rammer dengang; men derfor er det ingenlunde givet, at man behøver at lave en permanent ordning 17 år efter for at få de fordele, der kom ud af ordningen dengang.

(Kort bemærkning).

Anker Lau: Må jeg sige til det ærede medlem fru Edel Saunte, at fri konkurrence og kaos ikke er ensbetydende begreber for os. Det er ganske givet, at den fri konkurrence på dette som på så mange andre områder, hvor vi har den og der ikke er uorden, vil give et godt resultat.

Det ærede medlem hr. Aage Fogh var inde på tanken om, at mejerierne ville lave

et privat monopol. Det er naturligvis en antagelse, noget, man kan slynge ud. Det er tilbagevist i kommissionen som en mulighed, der ikke kan tænkes af de pågældende organisationer selv.

Må jeg slutte med at sige, at jeg går ud fra, at vi får en forklaring af det ærede medlem frk. Gudrun Bjørner.

(Kort bemærkning).

Edel Saunte: Den udmærkede tilstand, som den fri konkurrence bragte i 1937-38-39, bestod i, at mælk blev solgt som lokkevare fra ikke mindre end 180 butikker i denne by, og at mælken fra disse butikker var af en sådan kvalitet, at den var direkte sundhedsfarlig; det viste de undersøgelser, som mælkekommissionen i 1939 foretog. De viste endvidere, at det gennemgående var mælk, som havde været undergivet en behandling, der ikke alene gjorde den sundhedsfarlig, men også ubrugelig i almindelige husholdninger, idet det viste sig, at den som gennemsnit blev sur i løbet af mindre end 2 timer, efter at den var leveret til husmødrene — altså en vare, som husmødrene overhovedet ikke kunne have nogen glæde af. Dernæst viste det sig, at så snart der var gennemført en ordning, der slog disse billige mejerier og mærkelige udsalg ud, blev prisen billigere for forbrugerne. Jeg kan ikke se, at den fri konkurrence på dette område har vist sig at have mulighed for at skabe rimelige forhold.

Over for det ærede medlem hr. Anker Lau vil jeg gerne oplæse, hvad DKFs formand sagde på et offentligt møde i 1955 — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Hvis mælkeordningen afvikles, må man inden for mejeribrugets søge at finde hinanden i et samarbejde for at fastholde de fordele for alle parter, der er skabt i de sidste 15 år.“

— altså under mælkeordningen.

(Kort bemærkning).

Poul Claussen: Såfremt begyndelsesbemærkningerne i det ærede medlems sidste replik var et svar til mig, forstår jeg i og for sig ikke hvorfor. Jeg har hele tiden været klar over, at mælken i 1939-40 lod meget tilbage at ønske kvalitetsmæssigt og

[Poul Claussen.]

også prismæssigt set. Men jeg kan dog ikke derfor være enig med det ærede medlem i, at det skal være nødvendigt nu, i 1957, at vedtage denne ordning for al fremtid. Der er sket store fremskridt i mælkehygiejnen i de år, der er gået; nogle af dem er vel nok forårsaget af, at der var en mælkeordning, men for en del skyldes de sikkert også den stigende forståelse af betydningen deraf for forbrugerne. Men hvorfor skulle man slippe disse fremskridt? Det behøver man da virkelig ikke, fordi man går væk fra den gældende ordning, som nu foreslås forlænget. Der kan føres den samme kontrol, og der kan stilles de samme krav på dette punkt, men samtidig kan man efter min opfattelse bringe handelen ind under forhold, der muliggør, at også forbrugernes interesse i muligheden for konkurrence tilgodeses.

(Kort bemærkning).

Anker Lau: Jeg skal ikke forlænge debatten ret meget, men kun give tilslutning til, hvad det ærede medlem hr. Poul Claussen for nylig sagde om kvaliteten. Én ting er i hvert fald sikker: at dengang blev mælken solgt billigt — og det kan forbrugerne da ikke have noget imod. Der er imidlertid efter sundhedsautoriteternes udtalelse ikke noget i vejen for, at man også under frie forhold kan opretholde den samme sundhedsmæssige kvalitet for mælken, som vi har i dag. Det er blevet sagt i kommissionen, og det står i betænkningen.

Det ærede medlem fru Edel Sauntes citat fra mejeriforeningerne er ikke ensbetydende med, at der vil blive skabt monopoler — og det er i øvrigt tilbagevist i kommissionen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Edel Saunte: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til dykkerlov.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 9, fremsættelsen i tidenden sp. 29).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Th. Mikkelsen: Udviklingen på hele det specielle område, der er omfattet af den hidtil gældende lov om dykkernæring, har medført, at det er blevet nødvendigt at tage denne lovgivning op til revision.

En af årsagerne hertil er, at der, siden loven af 1936 blev gennemført, er fremkommet en helt ny type dykkerudrustning. Jeg tænker på den, der anvendes af de såkaldte frømand, og som fra at være en art sportsudstyr har udviklet sig til at kunne bruges som erhvervsdykkerudstyr under ganske særlige forhold. Denne anvendelse har medført en række alvorlige hændelser, der har været forbundet med livsfare, ofte forårsaget af en vis dumdristighed, måske netop fordi der ikke fandtes nogen egentlig erfaring, baseret på forskrifter for dette udstyrs anvendelse.

Det var derfor ganske naturligt, at dette spørgsmål blev taget op til undersøgelse, således som man har gjort det i det udvalg, det såkaldte dykkerudvalg, der i 1954 blev nedsat af handelsministeren, og som har afgivet en betænkning med lovudkast, der har dannet grundlag for det foreliggende lovforslag. Det har imidlertid været nødvendigt for udvalget, med udviklingen i dykkererhvervet som baggrund, også at tage hele problemet om den mere traditionelle dykkervirksomhed op til revision og derved åbne mulighed for en dykkerlov, der samler alle herhen hørende bestemmelser i én lov. Det foreliggende lovforslag med dets bemærkninger — og ikke mindst den af sagkundskaben udarbejdede betænkning — vil kunne danne grundlag for et forsvarligt lovgivningsarbejde, og jeg kan derfor tilsige mit partis saglige medvirken til dette lovforslags gennemførelse.

Den højtærede handelsminister har ikke lagt skjul på, at han, i hvert fald på et enkelt punkt, ikke har fundet anledning til at følge det samlede udvalgs indstilling. Jeg tænker her på ministerens bemærkninger til §§ 4 og